

SAMOUUPRAVA

POLITIČNO GLASILO SLOVENSKEGA LJUDSTVA

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Wolfova ulica 1 — Izhaja vsak teden — Reklamacije so poštne proste — Rokopisi se ne vračajo — Stane posamezna številka Din 1.-, mesečno Din 5.-, celoletno Din 60.- — Dopisi morajo biti frankirani in podpisani — Anonimni dopisi se ne sprejemajo

Somišljeniki!

Vabimo Vas, da oddaste svoj glas našim kandidatom, ki so

1. **Dr. Vladimir Ravnihar**, odvetnik v Ljubljani.
2. **Romah Peter**, višji nadzornik d. ž. v p.
3. **Novak Josip**, delovodja v Ljubljani.
4. **Gagel Josip**, trgovec v Ljubljani.
5. **Babnik Josip**, inštalater v Ljubljani.

NAMESTNIKI:

1. **Dr. Modic Ivan**, odvetnik v Ljubljani.
2. **Bricelj Ivan**, mestni stavbenik v Ljubljani.
3. **Dežman Pavel**, nadzornik strojev, Ljubljana VII.
4. **Ing. arh. Kregar Rado**, profesor v Ljubljani.
5. **Levak Štefan**, delavec v Ljubljani.

Gospodarsko delo je predvsem, ki ga pričakuje oblastna skupščina od svojih poslancev.

Pospeševanje **poljedeljstva in kmetijstva** v vseh panogah, spraviti naše **ceste** v najboljše stanje, reguliranje potokov in hudournikov, da se v bodoče odvrnejo nevarnosti od **poplav**, izkoriščanje bogatih **prirodnih zakladov** naše zemlje — bodi skrb naših poslancev.

Podpirati je **obrt in industrijo**, da bodo vzcvetela naša mesta in industrijski kraji in da se prepreči **brezposelnost**

Naše **bolnišnice, umobolnica** in druge humanitarne naprave nujno kličejo na pomoč.

Narodno gledališče, univerza, Akademija znanosti in umetnosti, Narodna galerija, muzej in druge prosvetne naprave naj dobijo svojega mecena v oblastni skupščini.

Ljubljana, prestolnica slovenskega naroda, njegovo kulturno in politično središče — naj bo posebno pri srcu vsem članom oblastne skupščine brez izjeme.

Varovati zakonjeno načela **samouprave**, da ne bo samo na papirju, ter izgraditi to načelo do popolnosti, da se izvede resnična **decentralizacija** čim širšega kroga poslov državne uprave — bodi temeljna politična misel oblastne skupščine.

Imovina bivše dežele Kranjske mora preiti v posest in last ljubljanske oblasti, koje upravitelj in gospodar je oblastna skupščina.

Po teh smernicah se je ravnati kandidatom, ki Vam jih priporočamo. Imena kandidatov, ki smo jih izbrali iz vseh slojev, in ki so možje dela, Vam jamčijo, da bo imel naš program za oblastno skupščino v njih najboljše zagovornike.

Mestni odbor NRS v Ljubljani

Kaj družijo pristaše NRS v Sloveniji?

Narodno Radikalna stranka kot najštevilnejša politična organizacija v državi nima dosedaj svojega parlamentarnega zastopstva iz Slovenije, zato njeni ustanovitelji in pristaši v Sloveniji ne morejo nositi odgovornosti zato, da se v parlamentu in na vodilnih mestih ni upoznavało ter razumevalo naših specifičnih razmer v oni meri, kakor bi se to smelo pričakovati, da so imeli Slovenci v Narodno Radikalni stranki tudi svoje, od naroda izvoljene zastopnike. Odgovornost za nepoznavanje in neupoštevanje naših posebnih razmer v Beogradu nosijo izza Ujedinjenja vse one politične stranke, ki so imele svoje izvoljene zastopnike v par-

lamentu, a niso znale — stremeč največ le za svojimi partizanskimi interesi — storiti položaj tak, da bi bila upoštevana splošna korist, korist naroda brez razlike strank. Da ta odgovornost obstoji, dokazujejo časopisi vseh nam nasprotnih političnih strank, ki si medsebojno očitajo nedelavnost, brezplodno in partizansko delo ter odgovornost za položaj, v katerem ječimo. Qdveč bi bilo ponavljati medsebojne čitke.

Narodni radikalni stranki v Sloveniji ne stoji ob strani močno lastno časopisje, ne stoji ji ob strani materialna sredstva in močan agitacijski aparat, z velikimi težkočami si mora utirati samopot do veljave in ugle-

da. Toda ideja je močnejša od materije, ne strašimo se težkoč še po tako trnjevih potih in dosegli bomo svoj cilj, kajti dokazati zamoremo veliko delo, ki smo ga vkljub svoji številni šibkosti dosedaj dosegli. Za to naše delo nam more in mora biti hvaležno ljubljansko prebivalstvo brez razlike strank. Po razpustu občinskega sveta ljubljanskega je SDS pozabila na svojo zgodovinsko prijateljstvo, napram državnemu uradništvu in posrečilo se ji je spraviti na vodstvo mestne občine ljubljanske ne uradnika ampak trojico svojih političnih voditeljev, koja trojica ni zadovoljevala nikogar, razun lastnih pristašev. Ni nemala zasluga NRS v Sloveniji, da je omenjena trojica morala zapustiti prevažno mesto in da je to mesto zasedel baš državni upravni uradnik, v katerega morajo imeti zaupanje vsi sloji prebivalstva. Vladni komisar je na mah pridobil zaupanje in soglašanje vseh slojev, ko je zagrabil pri korenini za najvažnejši del zla, ki nas tare. Njegovemu razglašeniemu sklepu o velikem investicijskem posojilu 30 milijonov dinarjev za zgradbo obč. stanovanjskih hiš ni ugovarjal prav nikdo in pričakovati smemo upravičeno, da bo vladni komisar srečno izvedel naravnost idealno zamišljeno rešitev nebroj prebivalstva iz najmučnejše skrbi, kje in po kaki ceni stanovati, a rešil pri tem tudi nebroj onih, ki danes zaman iščejo dela in kruha. Berite obupno »Pismo brezposelnega« v dnevniku »Jutro« od 20. t. m., ogledajte si pa tudi nekurjene kleti, razpadajoče barake in drvarnice, v katerih borno bivajo rodbine, izpostavljene grozotam zime! Vsakomur mora biti jasno, kako velikanskega pomena da je započeta stanovanjska akcija, ki bo predvidoma zadostila vsem, ki nimajo človeških stanovanj, a bo vsled produktivne cirkulacije ogromnega zneska mnogo odpomogla rastoči brezposelnosti in gospodarski krizi. Ali bi prejšnji gerentski svet, da je ostal na svoji funkciji započel tako globoko zamišljeno akcijo. Odgovorite, a z roko na srcu! Res je gerentski svet gradil stanovanjske hiše, toda posojilo, ki ga je občina najela za gradbo hiš, se mora po izdanem oblastnem dovoljenju obrestovati in kratkodobno amortizovati iz lastnih dohodkov! Ali zamorejo biti ta stanovanja po ceni? Draga morajo biti približno tako, kakor so stanovanja v novih hišah! Ako se ne oddajo po taki najemuini, gre primanjkljaj — ne glede na prekoračenje izdanega oblastnega dovoljenja — na stalno breme splošnega mestnega proračuna, ki pa ni več elastičen. Kam naj nas dovede draginja, ako bi mestni proračun še povišavali?! — Mestna občina na tak način ne bi mogla graditi več nadaljnjih stanovanjskih hiš, stanovanjska beda bi rastla, vsled pomanjkanja stanovanj bi ob ukinitvi stanovanjske in najemne zaščite najemnine porastle po načelu ponudbe in povpraševanja, porastle bi draginja in brezposelnost. Je torej nepobitna zasluga neizvoljenih zastopnikov Narodne radikalne stranke v Sloveniji, da je postavila na naizupnejše mesto resnega in objektivnega moža, ki ima razum in erce! Kajti zgradilo se bo z započeto akcijo do prihodnjega leta okoli 400

do 450 stanovanj za vse sloje prebivalstva in sicer stanovanj z najemnino, ki bo predvidoma malenkostno višja nego je sedaj v starih hišah za zaščiteni stranke. Amortizacija je namreč proračunana na 15 let iz posebnega zato ustanovljenega gradbenega fonda, v kateri se med drugim steka posebna gradbena trošarska naklada po 500 par od litra vina, kar bo donajalo letno preko pol drugega milijona dinarjev torej preko polovice letne anuitete, ali z drugimi besedami, preko polovice najemnine, ki bi jo bilo plačevati, da se ni ustanovil tak poseben gradbeni fond. Omenjena stanovanjska akcija vladnega komisarja je torej najdalekosežnejšega pomena za vse nižje in srednje sloje, predvsem tudi državne uradnike, iz katerih srede izhaja od Narodne radikalne stranke izbrani vladni komisar. Ta akcija je največjega gospodarskega pomena, kajti skozi poldrugo leto bodo imeli velik zaslužek stavbne obrti in vse pomožne obrti, nadalje vsi, ki danes zaman iščejo dela in kruha, posredno bodo zaslužili trgovci, obrtniki itd. Ni čuda, da prejemamo od vseh strani zatrdila, kako srečna da je bila zamisel vladnega komisarja in kako srečna je bila ona roka, ki ga je postavila na to mesto. Kako velik je vendar razloček med to akcijo in delom bivšega gerentskega sveta na tem polju! Priznal je to odkrito g. A. Ribnikar v nekem daljšem članku v »Jutru« pred nekako 3 tedni, ki je skušal na brzo roko popraviti napako, zagrešeno nekaj dni preje od neimenovanega, nepoznanega pisca v istem listu — morda iz ljubosumnosti nad idealnejšim tekmečem. Je pač bilo in je vedno načelo SDS, da sme vskaliti le seme, ki ga posejejo sami, vse drugo seme, še tako dobro in kaljivo, pa se mora brez pardona zatreti in naj trpi splošnost še tako veliko škodo. Ob očitnem in vse-splošnem odobravanju akcije pa tu vendarle niso mogli nasprotovati, zato so kamen, ki so ga že dvignili, prav na tihoma skrili boječ se le, da jih ni kdo videl s kanonom v roki. Razloček v delu na tem polju je tem bolj viden, ako si ogledamo, kako si je zamislil prejšnji gerentski svet rešitev stanovanjske bede z dograditvijo občinske stanovanjske hiše na Ahačjevi cesti, ki bo uporabna v pozni jeseni tega leta. Gerentski svet je v vsej naglici pred svojim odstopom oddal potom obveznih obljub v tej še v surovem stanu neobgrajeni hiši vsa stanovanja, razun četvero stanovanj. Le teh zadnjih se ni posrečilo oddati, dasi so na vso moč iskali reflektantov med svojimi pristaši. Oddali so stanovanja tudi takim, ki imajo stanovanja drugod ter jim torej ni treba novega stanovanja, prezrli pa so ogromno onih, ki že danes nimajo stanovanj in ki bodo do popolne dograditve te hiše ali deložirani ali novopriseljeni v Ljubljani! Ali so tradicionalni zaščitniki državnega uradništva pomislili na državne uradnike in uslužbence, na oficirje, ki bodo v tej dobi premeščeni v Ljubljano, a ne bodo mogli dobiti stanovanj. Trdimo, da mestna občina pod prejšnjim gerentskim svetom ni vršila socialnih nalog resno in v prid vsem slojem, ker je bilo gerentskemu svetu le na utrjevanju svoje strankarske moči, ne pa na

splošnem blagru. Nam pa je na tem, da si pridobimo zaupanje z vsestransko korektnim in objektivnim smotrenim delom, v katerem edino leži moč in sila. Ne razpravljajmo tu še o tem, koliko dobrot se je izkazalo onim, ki so dobili azil v dvonadstropni Souvanovi hiši na Cankarjevem nabrežju, ki jo je vladni komisar vzel pod ugodnimi pogoji v najem, istotako v udobni baraki tvrde »Split« na Friškovec in ne razpravljamo o tem, da ima vladni komisar resno na skrbi še vse druge rodbine, ki jih bo za silo obvaroval hude zime. Da pa bo vladni komisar dodelitev stanovanj na Ahacljevi cesti po bivšem gerentskem svetu podvrjel temeljiti reviziji, o tem ne dvomimo. Saj bo pa tudi marsikdo, kakor se je to že zgodilo vrnil nakaznico prejšnjih gerentov za stanovanja na Ahacljevi cesti, ko bo uvidel, da ta nakaznica, v kateri najemnika niti približno ni določena, niti najmanj ne nudi tega, kar bo nudila posrečena stanovanjska akcija vladnega komisarja vsakomur brez razlike strank.

Tudi na drugih poljih se je in se še pokazalo kako nujno potrebno je bilo, da se je poverila za mesto Ljubljano najvažnejša funkcija osebi vsestranskega zaupanja. Vse večje, pa tudi manjše občinske dobave in naročila se načeloma razpisujejo, ne pa oddajajo pod roko ali brez razpisa, vestno se raziskujejo vse krivice in zapostavljanja naj se javijo od katerekoli strani. V ospredju je vprašanje odkupa električne cestne železnice in ž njo v zvezi razširjenje njenega omrežja, prireditve kopalnice ob Savi, zgraditev prepotrebne pokopališčne lope itd. Dela se vsestransko smotreno, pošteno in štedljivo.

Po načelih, ki smo jih prevedli in provajamo v Ljubljani, hočemo delovati po vsej Sloveniji, da si s pridobljenim zaupanjem ter z izvolitvijo v javne zastopce kot del najštevilnejše politične stranke v državi pridobimo zaslonbo slovenskemu delu države. V to pomozi Bog!

Radikalna stranka in državni nameščenci

Velik del pristašev radikalne stranke v Sloveniji so državni nameščenci. Zakaj? Iz koristolovstva sigurno ne. Tega ne more trditi tudi najhujši politični nasprotnik, ki pozna razmere v Sloveniji. Oblast je imela in ima v rokah deloma še danes SDS. Pristaši radikalne stranke niso bili deležni nikakih dobrot. Nasprotno, marsikdo je občutil bridko na lastni koži, da ga pripadnost k radikalni stranki ne reši pred šikaniranjem in celo pred preganjanjem. Zakaj torej,

Na to vprašanje hočemo dati odkrit in jasen odgovor.

Za napredno orientiranega državnega nameščenca bi prišla v poštev samo SDS ali NRS. Marsikateri uslužbenec bi simpatiziral s kako resno, oportuno delavsko, recimo socialno realistično stranko, ampak take v Sloveniji ni. Socialistične stranke so razbite na več brezposelnih stranic, ki v naši državi za realno delo ne pridejo v poštev. Ostaneta torej samo JDS in NRS. — Glede SDS imajo državni uslužbenci še predobro v spominu, kako so esdeesarijavnali s pripadniki drugih strank za časa volilne vlade in za časa, ko so imeli neomejeno oblast v svojih rokah.

Preostane torej samo radikalna stranka.

Program radikalne stranke je program socialne pravičnosti.

Njeni ustanovitelji so bili socialisti, ki so dali socialističnemu pro-

gramu realno bazo. Ta stranka je vodila boj proti despotizmu, proti oduševanju, proti korupciji vodila boj za socialno pravičnost in je v tem boju sijajno zmagala. Sijajni dokument njenega dela na socialnem polju je agrarna reforma, ki je bila izvedena v stari Srbiji. Narodna radikalna stranka je vodila Srbijo od zmage do zmage, osvojila si je na zgodovinski skupščini Narodne skupščine 1. 1914 in potem 1. 1917 na Krfu program osvobođenja bratov Hrvatov in Slovencev, ter je to delo srečno dovršila. Postala je jugoslovanska stranka in danes je njen program v pravem smislu besede jugoslovanski, in to jugoslovanski v res demokratičnem smislu, ki respektira individualnost Hrvatov in Slovencev, je pravična napram drugim narodnostim in spoštuje politično prepričanje drugih.

Naravno je, da se danes, ko je gigantični boj za ujedinjenje dobejevan in ko gre za notranjo konsolidacijo države uveljavljajo tudi v radikalni stranki različni nazori, kako naj se uredi notranjost naše države. Da se pojavijo v radikalni stranki glasovi, s katerimi se Slovenci in Hrvati ne strinjajo, da se marsikaj poizkuša in uvaja, kar nam ni všeč, je razumljivo. Kriv temu pa ni program radikalne stranke, temveč neinformiranost, nepoznanje in nerazumevanje naših prilik. In da se to zboljša, je potrebno, da so v radikalni stranki tudi Slovenci.

tranje zadeve. Bilo bi mi še danes neumevno, zakaj so razne stranke, ki so bile tekom let na vladi, odlazale z oživotvorenjem zakona, če bi v poslednjih dneh demokratsko časopisje (SDS) ne odgrnilo zavese ter nas pustilo pogledati za kulise. Bali so se, da bi oblastne skupščine ne zlorabile svojega položaja v — Bog naj varuj — »separatističnem« smislu. Opozicija pa je prišla še le tekom tega volilnega boja na okus, da te oblastne skupščine s svojo samoupravo vendar niso tako brez pomena, da bi jih bilo absolutno odklanjati. In tako ni bilo od nobene strani resnega pogona za realizacijo oblastnih skupščin.

Torej v tekočem budgetu ni nobene postavke, nobene »partije« in »glave« ter »pozicije«, ki bi dovoljevala potrebna sredstva za sestanek oblastnih skupščin. Budget za prihodnje leto pa se šele sestavlja ter stopi v veljavo s 1. aprilom 1927. Ne vidim torej možnosti, kje bi minister za finance vzel potrebna sredstva ter jih dal na razpolago vel. županu. Za to mi je dvojna uganka, da so volitve za oblastne skupščine, ki bi se po zakonu morale vršiti prvo nedeljo v mesecu oktobru, določene

Program radikalne stranke omogoča, da tudi Slovenci sodelujejo uspešno in odkrito na delu, ki ga vrši radikalna stranka. In ko bo do tega prišlo, bo tudi za slovenskega drž. nameščenca boljše, kajti današnji položaj državnega uradnika, je — obupen. Kriva temu pa je v bistvu splošna gospodarska kriza, ki vlada v Evropi že od leta 1923. dalje in katastrofalno leto 1926 v naši državi. Da pa mora to ravno državni nameščenec najintenzivneje, takorekoč iz prve roke občutiti, so krive činjenice, ki jih je treba iskati izven radikalne stranke.

Da bi kak radikalni minister svojega podrejenega uradnika grdil, blatil in zaničeval in s tem dal duška svojemu uradništvu sovražnemu stališču, se nikdar ni zgodilo, kakor smo žal morali čuti iz ust šefa — Radičeve stranke.

Položaj slovenskega uradnika ne bi bil tako slab, ako bi bili v radikalni stranki zastopani tudi Slovenci.

In končno ne smemo prezreti še dejstva, da je najmočnejša stranka v

Sloveniji SLS. Kdor to prezira, oziroma ne računa nanjo, vara samega sebe.

Prej ali slej bo ta stranka sodelovala v vladi, pa eno je gotovo, da nikdar ne s — SDS. Naša napredna orientacija pa še ne pomeni, da je treba pristaše druge stranke blatiti, sramotiti, zaničevati in preganjati. Ne moremo tega razumeti, da bi bila stranka, ki je slučajno v opoziciji, nevarna državi, da je kot opozicionalna protidržavna, samo vladina stranka pa državotvorna. Državni uradnik hoče biti izven službe svoboden v svojem političnem naziranju in hoče živeti v miru z pristaši drugih strank; v službi pa ne pozna nobene stranke in hoče biti absolutno korekten in objektivni.

Res demokratični, socialno pravični ter koncilijantni program radikalne stranke pa nudi državnemu uradniku vse to in zagadelj ni čuda, da ima radikalna stranka ravno v vrstah državnih nameščenec veliki del svojih pristašev. — mp.

NRS in Slavenska banka

»Kmetijski list« je prinesel fotografski posnetek iz zapisnika seje upr. odbora Slavenske banke od 15. maja 1923, na kateri se je odobrilo izplačilo baje »za organizacijo i štampu radikalne stranke v Sloveniji«.

»Jutro« je seveda takoj zgrabilo kost, da bi prikrilo milijonske naklonitve voditeljem SDS ter zatrjevalo, da je Slav. banka v resnici bila dala radikalni stranki v Sloveniji 200.000 Din.

Na to je Mestni odbor NRS v Ljubljani s podpisi predsednika dr. Ravniharja ter tajnika arh. prof. Kregarja v svojem ter v imenu obeh bivših odborov službeno izjavil, da

radikalna stranka tega denarja ni prejela.

Oglasil se je tudi bivši »Akcijški odbor« NRS v Ljubljani, ki je vodil posle NRS do ustanovitve Mestnega odbora, ter po svojem predsedniku prof. M. Preslu samemu »Jutru« pojasnil, da mu ni znano, da bi bila NRS prejela denar od Slav. banke.

Nastopili so torej najmerodajnejši gospodje in reprezentanti NRS, »Jutro« pa še vedno zatrjuje, da je NRS dobila denar. Če ni s tem podobna tisti ženi, ki je utapljajoča se še vedno s prsti migala, češ da so bile škarje, pa je čisto gotovo podobna tistemu uzmoviču, ki je bežal in kričal: »primite tatu!«

Skromen glas

Nerad se oglašam v javnosti, dokler niso računani z onimi, ki so mi storili toliko gorja, razčiščeni in sklenjeni. Žalostno je, da je taka neronska, inkvizicijska historija v današnjih časih sploh možna. Žalostnejše, da se za popravilo krivic ne morem zahvaliti v prvi vrsti zakonu samemu, niti čuvarjem istih, niti kaki organizaciji. Najžalostnejše je pa, da se je vse to godilo med naprednimi, recimo »državotvornimi« ljudmi.

Ni prijetno in ni hvaležno podajati samo zaključke, ko bi bilo umestno podati vse, da bi vsak sam sodil. Ker je pa to sedaj nemogoče, hočem le izraziti svojo zahvalnost onemu, ki se je potrudil poglobiti se v moj slučaj, ki je našel resnico in

se zavzel za pravico z vsem svojim vplivom, katerega mož poštenjak ima — hvala Bogu! Pravim: hvala Bogu! — Zakaj premnogi smo ali še pomagamo do vpliva osebam, katerim so resnica, pravica, poštenje prezira vredne device.

In zato si smatram v dolžnost, opozoriti javnost na tega edinega moža. Mislim, da greši vsak sam nad seboj, kdor more, pa mu ne ne da svojega glasu.

Ta mož je dr. Vladimir Ravnihar.

Želel bi, da pridejo te besede do vsakega. Kjer si trpin, čitaj in vedi, da nimamo mnogo mož!

Tiste ki imamo, dvignimo!
Novo mesto, 16. jan. 1927.

Srečko Borštnik,
učitelj.

Dr. Vladimir Ravnihar:

Pereča vprašanja

V svojih prejšnjih člankih o oblastnih skupščinah in oblastni samoupravi sem že na kratko omenjal, da bodo zlasti za začetek težave z ureditvijo finančnega vprašanja.

Prehodne odredbe k zakonu o oblastni samoupravi pravijo lakonično: Veliki župani morajo na račun oblastnega proračuna začasno pripraviti vse, česar je treba, da se morejo sestati oblastne skupščine. Minister za finance da velikemu županu za to potrebna sredstva iz državne gotovine.

Vse lepo. Toda odkod naj minister za finance vzame potrebna sredstva. To se pravi sredstva bi se pri 13 milijardnem proračunu že še našla. Toda za te oblastne skupščine, ki se naj sestanejo 23. februarja, jih čisto gotovo še ni. »Nema budžetne možnosti«. Kdo je pri sestavi proračuna za 1. 1926—27 mislil na oblastne skupščine? Saj nihče več resno mislil ni, da se utegne sploh kdaj vresničiti zakon o oblastnih samoupravah, ki je profizakomito ležal zaprašen v »podrumu« ministrstva za no-

na dan 23. januarja, skupščine same, ki bi po zakonu morale biti sklicane 5. novembra, pa naj se sestanejo že 23. februarja.

Potrebna sredstva ne bodo malenkostna. Treba bo skrbeti za primerno zborovališče s prostori za uradništvo in pisarne. Člani oblastne skupščine, ki ne stanujejo v kraju, kjer se vrše njene seje, dobivajo iz oblastne blagajne za prihod in povratek potne stroške. Razen tega dobe vsi člani oblastne skupščine za vsako sejo, katere so se udeležili, dnevnice. Potrebno uradništvo bi moglo za prvi čas posoditi vel. županstvo. Najbolje bi bilo da v ta namen pri nas izbere bivaše deželne uradnike, ako jih je še kaj na razpolago.

No, pa naša država uživa sloves dežele neomejenih mogočnosti, in ker je pri nas vse mogoče bo mogoče dobiti tudi sredstva preko »budgetne možnosti«. Torej ta skrb naj odpade.

Finančni odbor v Beogradu sestavlja in preresetava proračun za 1. 1927-8. Doslej še nismo čuli, da bi bila v njem kaka postavka za oblastne skupščine in stavljal bi svojo glavo, da je ni, ker takrat, ko so v ministrstvu

za notr. zadeve sestavljali državni proračun, na kake oblastne skupščine še niso bili niti mislili.

In vendar je v smislu zakona o oblastnih samoupravah drž. proračun obremenjen tudi z izdatki za oblastne skupščine.

Zakon določa da izloča država od čistega dohodka ukoriščenih gozdov, rudnikov, vodnih sil in drugih imovin 15 odstotkov ter ustanovi fond, iz katerega podpira samoupravna telesa pri vstvarjanju predpisanih jim poslov.

Med redne oblastne dohodke šteje zakon državne podpore in dotacije, ki so določene z državnim proračunom.

Ali se je na vse to mislilo, ko se je razpisalo volitve v oblastne skupščine in se li na to misli, sedaj, ko se sestavlja drž. proračun? Dne 23. t. m. izvoljene oblastne skupščine visijo v zraku vsaj do 1. aprila, ko stopi v veljavo novi proračun in gale bodo tudi po 1. aprilu, ako se jih ne bo pravočasno usmilil državni proračun.

Oblastna skupščina mora iti takoj na delo za svoj lastni proračun. Zadelo bo pri tem ob neverjetne tež-

Stavbenik Ivan Bricej:

Slovenska radikalna stranka in slovenski obrtniki

Kakor vsacega družega, zanima tudi slovenske obrtnike najbolj ona stranka, ki ima ne samo lep namen, temveč tudi možnost nuditi gotovih koristi. Ne mislim tu koristi, ki bi jih imel posameznik direktno od stranke kot nagrado za oddajo kroglice, ali za njegovo agitacijo itd., temveč one, ki izvirajo iz dela, ki ga opravlja kot obrtnik. Možnost da nudi delo, je dovolj velika zasluga stranke in tako stranko bode volil slovenski obrtnik. Doslej smo bili vajeni vseh mogočih obljub in to za časa volivne borbe, a vse so ostale vedno le na papirju ter bile po volitvah kmalu pozabljene. Vsega tega imamo sedaj slovenski obrtniki dovolj. Vse slovenske stranke so bile že v vladi, vsem je bila dana možnost, da za slovenske obrtnike posredno ali neposredno nekaj store, a brez uspeha. Razmere pa so se zadnja leta v tem oziru še bolj poslabšale. Skoro vse slovenske stranke so v opoziciji in iz tega razloga ne morejo storiti ničesar v prosep našega gospodarstva, naše obrti, industrije, trgovine itd. Obrtniki rabi mo delo, hočemo dela, hočemo konec 7 let trajajoče gospodarske krize, v katero smo zabredli in iz katere ne moremo vsled nesposobnosti naših politikov.

Slovenija ima nadprodukcijo ne samo v inteligenci, v industriji, temveč tudi v obrti in zato mora iskati mesta in prilike, da zaposli svojo inteligenco, svoje delavce, da proda svoje industrijske produkte izven mej ožje domovine. Ti kraji so v Srbiji. Nujna potreba je, da smo z njo v najtesnejši zvezi, v največjem prijateljstvu, da oživimo pri Srbih zaupanje ter s tem omogočimo dostop našim ljudem, našim produktom. To zaupanje so si znali pridobiti tuji, inozemci in to s pametno politiko, potom prijateljstva in zvez. In mi?

Naše slovenske stranke sicer v svojih programih niso nasprotne

slovenskemu obrtniku, toda vsled opozicijske politike so zaigrale zaupanje v beograjskih političnih in gospodarskih krogih, in s tem zaupanje do celokupnega slovenskega naroda, ki postaja v teh krajih skoro nemogoč.

V interesu slovenskega obrtnika je, da si skuša ponovno pridobiti prijateljstvo, zaupanje in vpoštovanje srbskega naroda in države. S tem, da se nasloni na stranko, ki ni plemenskega ne verskega značaja, na stranko, ki ima za seboj večino srbskega naroda, na stranko, ki ima moč in s tem možnost ustvariti pogoje za gospodarski razvoj slovenskega naroda. En sam slovenski poslanec v radikalnem klubu bode več koristil slovenskemu narodnemu gospodarstvu kot vsi ostali slovenski poslanci opozicije.

Da naše stranke niso znale urediti in doseči gotovega prijateljskega razmerja do srbskih političnih in gospodarskih krogov tekem 7 let svojega političnega udejstvovanja, priča najbolj jasno zastoj v notranji konsolidaciji naše države ter razdrapanost naših gospodarskih prilik.

Sedaj ko imamo volitve za oblastne skupščine, naj slovenski obrtniki pokažejo, da žele živeti v najboljših odnošjih s srbskim in hrvaškim narodom. Zahtevo po urejenih gospodarskih prilikah po aktivnemu delu slovenskih politikov, najbolje izrazijo in povdarijo s tem, da volijo kandidate narodne radikalne stranke, katera edina je zmožna in poklicana izpolniti te želje in zahteve. V osebi g. dr. Ravniharja, ki je poštenjak, dober politik in gospodar, bodo našli najboljšega zastopnika, ki bode znal ščititi njihove interese in to neposredno v oblastni skupščini, posredno pa potom radikalnega kluba tudi v narodni skupščini in v vladi.

SDS uničevalka našega gospodarstva

Splošno znano je, da je SDS skozi leta sistematično napadala naš takrat največji slovenski denarni zavod **Jadransko banko**. »Jutro« samo je v malo mesecih pričelo 158 napadov na zavod. Posledica te gonje je bila, da je morala banka izplačati svojim vlagateljem nad 150 milijonov dinarjev, in da je končno oslabiljena vsled gonje prešla v roke beograjske čaršije. In ne samo to! V l. 1922 se je organizirala denunci-

koče. Prvi proračun mora obsegati samo dobo od 23. februarja pa do 5. novembra, ko se v smislu zakona redno sestajajo oblastne skupščine in ko začne novo proračunsko leto. Za to dobo se vsaj apraksimativno lahko določijo osebni izdatki oblastne skupščine (potni stroški in dnevnice), oblastnega odbora (plača), oblastnih uradov in naprav ter materialni izdatki za te korporacije.

Drugi izdatki se ravnaajo po tem, koliko po zakonu jej določenega programa namerava skupščina v tej dobi izvršiti.

Kritje za te izdatke bo morala skupščina iskati v samostalnih oblastnih davkih in taksah ter v oblastnih dokladah na državni davek. Ako pa bi se hotela lotiti večjih nalog in svoj program velikopoteznejše začrtati, bo morala najeti posojilo.

Ob tem novem proračunu oblastna skupščina čisto gotovo ne bo še mogla računati z imovino bivše dežele Kranjske niti na aktivni, niti na pasivni strani.

Ugotoviti to imovino sicer ne bo težko. Knjige in spisi bivšega dež. odbora nam kažejo popolnoma jasno sliko. Toda vsa ta imovina je med

tem prešla v državno last, tako pravi Beograd; v državno upravo — tako pravimo mi. Konflikt je neizbežen. Seveda ni prezreti, da je bila država prevzela tudi vsa pasiva dežele Kranjske, njene dolgove in posojila ter vse njeno uradništvo. Torej restitucija in integum v vsakem pogledu! Ta obračun strokovjaško pravilno sestavili ne bo lahka stvar. Od predmeta do predmeta. Nekatere zadeve bo s praktičnega stališča boljje kazalo prepustiti državi. Z »avtonomističnega« stališča gre seveda tendenca za tem, da se čim več poslov vzame delokrogu drž. uprave.

Za razčiščenje tega vprašanja nam daje zakon o oblastni samoupravi prav šibko oporo. V tem pogledu tudi temu zakonu ne moremo prihraniti očitka površnosti. Ali pa je bil v tej površnosti — namen?

Prehodne odredbe določajo samo, da preide vsa imovina (aktivna) okrožne, odnosno županijske samouprave na oblastno samoupravo. Kaj se to pravi, prenečeno na naše razmere, — okrožna in županijska samouprava? Dobesedno vzelo, take samouprave Slovenija ne pozna. A dočim bomo mi trdili, da je te določbe tolmačiti per analogi-

naših primorskih Slovencev in Hrvatov!

In zakaj vsa ta brezvestna gonja proti Jadranski banki, ki je bila zasidrana v najširših plasteh našega naroda, kateri je imel v njej vloženo samo v Jugoslaviji okoli 400 milijonov dinarjev!

Edinole zato, ker je SDS vleklja iz blagajn Jadranske banke težke milijone iz fingiranih kontov in pod fingiranimi imeni (n. pr. konti Markovič in Lavrič) — in ker je v letu 1922 novo ravnateljstvo (Kamenarovič) zaprlo svoje blagajne pred grabeljivo in denarja laeno SDS!

SDS je nato iz golega maščevanja, ker se je našel nekdo, ki se je njenemu izsiljevanju zoperstavil, denuncirala in pognala v konkurz slovensko Jadransko banko v Trstu in vodila naravnost zločinsko kampanjo proti zavodu v Jugoslaviji toliko časa, da je bil za Slovence izgubljen!

Toda ta porazen in uničevalen efekt razdiranja ni bil še zadosti SDS!

Kakor pajki so se spravili na novo banko — Slavensko banko in v njej razpeli svoje mreže!

Iz faksimilov, objavljenih v »Kmetem listu« 12. januarja t. l. je razvidno, da je SDS dobila samo v l. 1923 od Slavenske banke Din 1.250.000. »Jutro« je sedaj sicer skušalo dokazati, da je bil ta denar banki vrnjen, toda »Slovenec« z dne 16. t. m. ga je s stvarnimi dokazi temeljito postavil na laž in dokazal, da se je SDS vjela v lastno past, ker je »Jutro« objavilo kot »dokaz« vrnitve denarja banki neki faksimile, ki je bil vse, samo ne potrdilo banke o vrnitvi denarja!

»Kmetem list« z dne 19. t. m. pa je objavil še pogodbo med SDS in Slavensko banko z dne 21. oktobra 1922, s katero se je »Jugoštampa« v

Zagrebu, ki je izdajala celo vrsto listov in publikacij, najožje zavezala s Slavensko banko. Tudi ta zveza velikopoteznega gospodarsk. podjetja SDS s Slavensko banko je imela vse prej kakor — platično podlago! Nadalje objavlja »Kmetem list« prepise sej odbora Slavenske banke, glasom kojih je SDS dobila nadaljnih preko 125.000 Din. — Tudi tu je iskati enega izmed vzrokov, da je danes v Slavenski banki izgubljena vsa delniška glavica (100.000.000 Din), vse rezerve (14.000.000 Din) in vrhu tega je še deficita okoli 63 milijonov dinarjev.

V tej Slavenski banki pa je SDS leta dolgo vedrila in oblačila, in odločevala pri upravljanju zavodovega premoženja!

In ta demonska uničevalna roka SDS, ki je že v letu 1920 bila sokriva na zamenjavi dinarja za krone v razmerju 1 : 4, — ki je pognala Jadransko banko v propast s sistematično gonjo proti njej iz osebnih maščevalnih razlogov — ki je izkoriščala in upravljala Slavensko banko tako dolgo, da je propadla tudi ta, — ta SDS, ki je preganjala naše trgovce in obrtnike in jih zapirala — ta SDS naj nam gospodari in uničuje naše premoženje še nadalje?!

Kdor danes še vedno ne razume in ne uvideva, da se politične in gospodarske metode SDS za nas Slovence naravnost katastrofalne, temu ni pomagati, — ta naj propade z SDS vred!

Kdor pa ima le količkaj čuta še za solidnost na gospodarskem polju, temu se mora početje brezvestne SDS studiti in ta bo z vsemi svojimi močmi pomagal, da se ta bacil na našem narodnem telesu zamori čim preje in čim temeljiteje in da se metode SDS onemogočijo med Slovenci enkrat za vselej!

Gerenti v Ljubljani

Jutro je že večkrat očitalo NRS, češ da je bila samo zaradi tega proti gerentom na ljubljanskem magistratu, ker je hotela tja spraviti svoje ljudi kot gerente. Ta zahteva ali želja NRS bi bila povsem utemeljena, kajti če je v Beogradu politična situacija taka, da SDS ni več na vladi in tudi nima izgleda, da bi še kdaj prišla na vlado, pač pa je na vladi NRS, potem je le naravno, da tudi z ljubljanskega magistrata izginejo politični reprezentanti SDS.

Pa bi tudi ne bilo nič napačnega, če bi bili na ljubljanskem magistratu vsaj že pred pol leta namesto demokratskih — gerenti radikalne stranke. V tem slučaju je čisto gotovo, tako kakor amen v očenašu, da bi Mestna hranilnica ljubljanska ne imela niti pare v — Slavenski banki. — Ljubljanci bi danes lahko blagro-

vali radikalne gerente, kajti z gerentstvom bi se izpremenilo tudi gerentstvo pri Mestni hranilnici, tam pa ima mestna občina odločilno besedo.

»Liberalce« in »klerikalce« bi se šli topot zopet radi naši patentirani naprednjaki. Njihov voditelj dr. Kukovec pa je liberalizem in klerikalizem že davno bil zavrget v — rotoparnico. Ta boj je anahronizem, je prava avstrijakantsčina, je za danes prava zablja — mišja vojska. »Klerikalizem« je v naši državi nemogoč. Recimo, da ga je še kaj v Sloveniji, kaj bode ta peščica opravila proti 13 milijonom prebivalstva. To klerikalizem sam čuti, saj SLS na usta svojih voditeljev v enomer poudarja, da ni in noče biti klerikalna, ampak da hoče biti le zasnovana na krščanskih načelih. Dobro, hočemo jej to verjeti in čakamo samo še — dokazov. Klerikalizem je strah, ki je sredi volit, okrog ga pa nič ni in boj proti njemu je donkižotstvo, je boj z mlino na veter. S tem strahom strašijo le gotovi politiki po Beogradu samo s tem namenom, da bi jim Beograd dal vso oblast v roke, pa ne za borbo proti Rimu, za kar so absolutno nesposobni, ampak da bi, dasi nezatna manjšina, zagospodovali Sloveniji. Toda Beograd so naši demokratariji že kozenito ozdravili. Dostikrat jim je že nasedel na njihove bajke iz jutrove dežele. Beograd čisto dobro ve, kaj je s »protidržavnostjo« in s »komunizmom« v Sloveniji in kako mora biti oprezen napram takim denunciacijam. Jutrovi so imeli Srbijance za strašno naivne ljudi, ko so jim bili pripovedovali take stvari, pa so prezrli, da imajo opraviti z izkušeni in s politiki širokega pogleda. Še osel gre samo enkrat na led. Nevarnosti klerikalizma se danes Beograd smeje, v Ljubljani pa resno o njem govori le še kako — cvičkarsko omizje.

am, bo zopet Beograd trdil, da ob sklepanju zakona (l. 1922) ni bilo več ne dežele Kranjske, ne dežele Štajerske. Zakaj niso naši slovenski zastopniki ob predložitvi zakona zahtevali jasnosti ter mimo okrožnih in županijskih samoupravnih imovin pustili izrecno imenovati tudi imovino bivše dežele Kranjske in bivše dežele Štajerske? Bojimo se, da bomo kmalu spoznali, da je bila — od investne strani namerna nejasnost v zakonu najusodepolnejša napaka, ki bo najobčutljivejše zadela uspešno delovanje skupščin v obeh slovenskih pokrajinah.

Prognoza za delovanje skupščin s takojšnjimi vidnimi uspehi — ni roznata. Pričelo bo to delovanje v znamenju borbe — za samoupravo in za integriteto zakona o oblastni samoupravi. Paziti bo treba, da se ta samouprava ne bo dala zavesti ad absurdum, dobrodošlem zagovornikom strogega centralizma. Treba bo jeklenih živcev in odločnosti, prav tako kakor treznje in hladne sodbe. Nad vsem pa apel na — narodovo potrpežljivost! Brezprimerna je ta, toda...

4.

Je naša skrinjica

Arh. prof. Kregar Rado:

Kriza našega narodnega gledališča v Ljubljani

(Finančno vprašanje.)

V današnji krizi narodnega gledališča, igra velike važnosti finančno vprašanje, ki je dalo neposreden povod za nastop krize. Nastalo finančno vprašanje pa ne smemo prepustiti, da ga rešuje le prosvetni ali finančni minister v Beogradu, temveč moramo napeti vse sile, da ga bomo vsaj deloma rešili sami doma, z lastnimi sredstvi; reševati ga mora tudi uprava gledališča z pametnim gospodarstvom.

Denarna kriza, v kateri se nahaja naša država, naše narodno gospodarstvo sploh, zahteva izdatno štedenje. Številne redukcije ne samo državnih, temveč tudi zasebnih nameščenecv pri nas in v inozemstvu pričajo o težki gospodarski krizi, katero preživljajo vse evropske države. Finančni ministri zahtevajo redukcijo izdatkov posameznih ministrstev. — Nekatera izvajajo te redukcije z večjim ali manjšim uspehom, proti vsepšnim protestom prizadetih krogov.

Redukcije v ministrstvu prosvete so vedno najbolj kočljiva zadeva, ker zadenejo tam, kjer je narod najbolj občutljiv, to je v njegovih kulturnih institucijah. S tem je oviran razvoj in napredek njegove kulture. Ta moment pa porabijo politične opozicijske stranke, da povečajo med ljudstvom nezadovoljenje proti obstoječi vladi in njenim strankam.

Iz tega razloga bi moralo biti ministrstvo prosvete skrajno previdno. Izvajanje redukcij v kulturnih institucijah bi se smelo izvesti le v skrajni sili in to le na podlagi točnega poznavanja razmer in najglobljega razumevanja položaja. Že itak napete razmere med Slovenci, Srbi in Hrvati se vsled navedenih redukcij, ki se izvajajo specijalno v našem narodnem gledališču, le poslabšajo.

Želeti je, da se navedene redukcije, ki ogrožajo eksistenco in s tem redno poslovanje gledališča ne izvedejo, kar bi ne bilo le v interesu slovenske kulture, temveč tudi v interesu medsebojnega zblizevanja, poznavanja ter s tem tudi v interesu notranje konsolidacije naše države.

Rešitev finančnega vprašanja pa je tudi naša narodna dolžnost. Gledališče, ki hoče uspevati, se razvijati in napredovati, mora imeti več kot eksistenčen minimum, katerega zahtevamo od države, da mu ga nudi. Moralna dolžnost vsacega posameznika, kakor celokupnega slovenskega naroda je, da doprinese oni del, ki je še potreben za uspešno njegovo delovanje. Če je naše narodno gledališče res žarišče kulture, hram umetnosti, za eksistenco slovenskega naroda nujna potreba, potem ne smemo pripustiti, da bi vsled finančnega vprašanja prišel njegov obstoj v nevarnost. Bili so časi, ko slovensko gledališče ni dobavilo nikake državne podpore, ko so slovenski igralci stali socialno vedno v krizi in njihovi dohodki niso zadostovali niti za najskromnejše preživljanje, pa niso obupavali ne oni sami, ne slovenski narod nad obstojem slovenske kulture, slovenske narodnosti. Zakaj obupavamo danes? Ne smemo prezreti dejstva, da so dotacije naše države za gledališče neprimerno višje od drugih inozemskih držav ter so le za nekaj milijonov nižje od dotacij za naše univerze.

Tudi Slovenci štejemo milijonarje, ali njihovi prispevki za naše kulturne institucije se z onimi hrvaških in srbskih mecenov niti od daleka ne dajo primerjati. Če ne zadostujejo državni prispevki, potem naj prispeva narod, mestna občina, podeželska dramatična društva, saj je gledališče v Ljubljani njihova matica, njihova visoka šola. Naj prispeva dramatično društvo ali gledališki

konzorcij, ki ima sredstva, v ta namen zbrana.

Finančno vprašanje zadeva v veliki meri tudi ljubljansko občinstvo. Zanimanje za naše gledališče med publiko stalno pada. Kje so časi, ko so bile vstopnice že par dni prej razprodane, ko je moral delati stražnik red in je bilo gledališče do zadnjega kotička nabito polno. Danes zija praznina, često ne gredo niti oni v gledališče, ki imajo že plačane sedeže. Z zmanjšanim obiskom se krčijo dohodki, pada veselje igralcev do ustvarjanja, pada pomen gledališča, pada njegov ugled. Prazno gledališče, ki ne vrši več svoje kulturne, vzgojne in umetniške naloge, nima pravice zahtevati od države, da ga vzdržuje. Desinteresma občinstva postaja fatalen za obstoj našega gledališča in tvori eno najvažnejših vprašanj, katero pa moremo rešiti edinole mi sami. Detaljnije o tem vprašanju podam nekatere misli pozneje. Tu omenim le, da se mora vstopnina, če ne za vse, pa vsaj za nekatere dneve tako regulirati, da bode omogočen obisk prav vsem slojem in plastem naroda, tudi onim najrevnejšim, za katere se naj udeležijo eventualno proste vstopnice.

Važno za ugodno rešitev finančne krize našega gledališča je reguliranje oddaje dohodkov iz vstopnine. Dohodki naj se prepuste za kritje tekočih izdatkov ter s tem izpolnijo one vrzeli, katere so nastale vsled redukcije budžeta. S tem bi imela večji interes na obisku tudi gledališka uprava, ker bi se z obiskom večali dohodki, zboljšala oprema, honorarji, veselje do dela in s tem kvaliteta predstav.

Pokret, ki so ga začeli gledališki igralci v tej obliki je več stanovskega, socialnega kot kulturnega značaja. Socialno stališče slovenskega igralca je važno in se ga mora povoljno rešiti. Toda to socialno vprašanje ne sme postaviti v ozadje našega splošnega kulturnega vprašanja. Je to več ali manj interna zadeva uprave, katero mora rešiti istočasno z regulacijo angažmajev, honorarjev, penzioniranjem i. t. d.

Prepričan sem, da se bode finančno stanje našega gledališča izboljšalo, če se bodo dovoljeni krediti res pravilno uporabljali in se osobje ter inventar res ekonomsko izrabili. Redukcije pa če se jim za enkrat absolutno ni mogoče izogniti, naj se vrše iz res ekonomskega stališča; ozira naj se po možnosti na socialni položaj v poštev prihajajočega osobja.

Poleg tega stanovskega, socialnega vprašanja se mora jemati v obzir tudi zadeva vzdrževanja obeh gledaliških poslopij ter opreme.

Varnostne in higijenske prilike so nevdružne; na to opozoriti vlado je eminentne važnosti. Stanje, v katerem se nahaja posebno operno gledališko poslopje, notranja oprema lož, parterja, električne naprave odra, pomanjkanje kopeli, pokvarjeni ekshaustor itd. ogroža prirejanje predstav, ogroža zdravje igralcev ter tvori življenjsko nevarnost za vse obiskovalce gledališča. Dolžnost gradbene direkcije, pokrajinske vlade, uprave gledališča in varnostnih organov je, da posredujejo na pristojnem mestu in dosežejo kredite, ki so potrebni za odpravo teh nedostatkov.

V mestu Ljubljani je naša skrinjica

4.

Pravilnik za vozne ugodnosti železničarjem

V javnosti se razglašajo vesti, da se hočejo železničarjem prikrajšati vozne olajšave. Opozarjati je na dejstvo, da so vozne ugodnosti od obstoja železnic obstoječa pravica železničarjev in da člen 114 zakona o državnem prometnem osebju izrecno garantira tri proste vozovnice letno in sicer za uslužbenca in družinske člane. Ako je rečeno, da se »ukoriščenje brezplačnih vozovnic in znižanje režijske vožnje po prometnem osebju uredi natančneje s pravilnikom, ki ga predpiše minister za promet, tedaj ta natančni pravilnik vendar ne more »urediti«
režijske vožnje na ta način, da jih odpravi. To bi bilo protizakonito.

NRS v Sloveniji je takoj, ko je zoznala, da se sestavlja nov pravilnik za vozne ugodnosti železničarjem, intervenirala na vseh merodajnih mestih v korist žel. uslužbencem in že pridobljenim pravicam. Če se bo torej v tem oziru kaj doseglo, bo to v prvi vrsti zasluga teh intervencij.

Potrebno je to naglašati že zategadelj, ker si druge stranke lastijo uspehe naših intervencij. Na intervencije kake SDS se danes čisto gotovo nihče ne ozira ter njene intervencije, če sploh intervenira, ne najdejo poslušnih ušes na merodajnih mestih.

NRS v Sloveniji nima svojega časopisja ter se ne more pobahati v

javnosti z vsako intervencijo posebe. To vse ostane med štirimi stenami Mestnega odbora ali Okrožnega odbora. Pribito bodi, da nobena tudi najmanjša zadeva javnih nameščenecv, zlasti žel. uslužbencv, ki jih NRS jako mnogo šteje za svoje člane ni ostala neopažena in brez posredovanja pri merodajnih činiteljih bodisi v Ljubljani, bodisi v Beogradu.

Da kažemo samo na primer glede službenih ur. Direkcija državnih železnic v Ljubljani — tudi to bodi pribito, je poslala v Beograd stvarno motivirani predlog proti deljenim službenim uram. Ako se do danes ni dosegel uspeh, ni to krivda niti naše direkcije, niti predstavnikov NRS v Sloveniji.

Isto je z redukcijami in s tem v zvezi stoječim okrnjenjem proračuna za ljubljansko direkcijo. Glede tega se je bil oster boj z Beogradom in mnogo se je doseglo in mnogo je moral Beograd popustiti od svoje prvotne namere.

Ceprav NRS v Sloveniji po izgledu drugih strank ne tolče na veliki boben glede svojih intervencij, prizadeti vedo, da so si bile naše organizacije in njihovi predstavniki vedno svesti svoje naloge in svoje dolžnosti in da nobena upravičena in v zakonu utemeljena želja ali pritožba ni ostala brez intenzivne intervencije na merodajnih mestih.

Shod NRS v Šiški

Shod NRS v Šiški v soboto 15. t. m. se je razvil v sijajno manifestacijo za NRS. Dvorana pri Keržiču je bila nabito polna. Vsi govori so bili stvarni, pa vendar navduševalni. Ves večer je vladalo najbolje razpoloženje, ki je le še povzdignil nastop nekega »demokratarja«. Njegov klavirni poizkus, oprati SDS njenih grehov, je izval reakcijo v zborovalcih, tako da so se po vrsti priglašali k besedi in temeljito zavračali glas vpijočega v puščavi. Končno je moral sam priznati, da podpiše z obema rokama izvajanja glavnega govornika dra. Ravniharja.

Shod je otvoril in vodil predsednik krajevnice organizacije NRS za Šiško g. Pavel Dežman, ki je uvodoma v kratkih potezah orisal namen današnjega sestanka.

Nosilec liste za Ljubljano gospod dr. Vladimir Ravnihar, živahno pozdravljen, je v daljšem govoru razložil pomen oblastnih skupščin, važnosti samouprave, ki nam jo nudi zakon o oblastnih in srezkih samoupravah. Ž njo ne pridobimo nič več in nič manj kakor pričetek decentralizacije širokega kroga poslov državne uprave, ki jih je doslej upravljala Beograd. Ti posli so v posebno korist najširših množic našega ljudstva — v korist kmetovalca. Če bodo ti posli dobili v »deželnih poslancih«
vestne in umne gospodarje, pa bo kmalu iz ljudstva izginila dosedanja upravičena nezadovoljnost. Pri tem pa poslanci bele Ljubljane ne smejo pozabiti, da bo njihova posebna naloga, varovati interese slovenske prestolice, tega kulturnega in političnega središča slovenskega naroda. Cela vrsta humanitarnih in kulturnih zavodov ima svoj sedež v Ljubljani. — Naše bolnišnice, ki so danes na robu propada, muzej, univerza, Narodna galerija, Akademija znanosti in umetnosti, zlasti pa še Narodno gledališče — vse te naprave so sicer

namenjene vsemu slovenskemu narodu, zanimajo pa prav posebno še Ljubljano samo. Pa tudi stvari čisto gospodarskega značaja zanimajo našo Ljubljano, n. pr. regulacija Ljubljaničnice, ki je bila v delokorgu bivšega deželnega zbora.

Kot drugi govornik se je oglasil višji inspektor g. Peter Romavh, katerega govor prinašamo v celoti na drugem mestu.

Josip Novak, delovodja, je naglašal, da je izšel iz delavskega stanu ter da se čuti eno z delavstvom in njegovimi težnjami. Ponosen je, da je na kandidatni listi NRS na odličnem mestu.

Oglasil se je na to k besedi gosp. Grašič, ki se je predstavil kot člana SDS. Vzlic temu, da je bil shod namenjen samo članom NRS in njenim prijateljem, mu je predsednik kot gostu dal svobodno besedo. To je podarjati še s posebnim naglasom, ker bi se kaj podobnega na shodu SDS nikdar ne zgodilo.

Na bsede g. Grašiča je v daljših izvajanjih prvi reagiral g. dr. Ravnihar. Po vrsti je temeljito izpodbil vse ugovore proti NRS, s katerimi se hoče zlonamerno na umeten način slovenskemu narodu vcepiti predsodke proti obstoju radikalne stranke v Sloveniji. Zborovalci so navdušeno pritrdjevali prepričevalnim besedam dr. Ravniharja.

Na to pa so se po vrsti in spontano oglašali govorniki ter sijajno pobijali esdeesarske metode in razgalili vso nelepo preteklost te stranke. Govorili so gg. Podbešek, Božič, Lenšček in Nepužlan.

Naposled je še predsednik gosp. Dežman v zaključnem svojem govoru reasumiral vso razpravo, se zahvalil vsem govornikom ter proti polnoči sklenil shod s pozivom, da vsi store svojo dolžnost ter da grede prav tako navdušeni kakor so danes, v volilni boj za naše kandidate.

Govor g. višjega inspektorja Petra Romavha na shodu NRS v Šiški

V enem tednu so volitve v oblastno skupščino. — Nočem govoriti s strankarskega stališča, marveč s stališča državnega uslužbenca ali upokojenca, ki v strahu za svojo eksistenco naravno vpraša, ali imajo te volitve zanj kakšen pomen. Akoravno so zadeve državnih uslužbencv

in upokojencev centralizirane v pristojnih ministrstvih, je vendar samo upravnim institucijam, kojih največja je oblastna skupščina, odmerjeno toliko važnih agend, ki se tičejo i državnih uslužbencv in upokojencev, vsega pebivalstva na dotičnem ozemlju, da nikakor ne bi varovali svojih

interesov, ako bi državni uslužbenci in upokojenci ostali brezbržni napram tem volitvam. Jaz, ki dobro vem, kako bi moralo biti in kako žalibog je, razumem, da ti sloji nimajo nobenega zaupanja več, da mislijo, nam ne pomagajo nihče, zato je vseeno, kdo zmaga pri volitvah, ne ena, ne druga stranka ne odvrne od nas krivic, ki se vedno bolj množijo in nam vedno hujše režejo v meso. Razumljivo je tako mišljenje a koristno pa ni, nasprotno. Kdor obupa in prepusti, da gre pač, kakor gre, v takih razmerah nima pričakovati nobenega zboljšanja, le vedno slabše postaja, to bridko vsi občutimo, nekateri celo. Prejšnje čase se nam še sanjalo ni o čem takem, kar sedaj vse doživljamo, vendar smo imeli svoje stanovske organizacije, ki so budno pazile, da se v ničemur ne poslabša naš položaj, temveč da nam pridobijo le novih pravic, novih ugodnosti; to jim je tudi redno uspelo. Dandanes o tem ni govora; v kolikor organizacije še obstajajo in delajo, so brez moči, brez vpliva, vsekakor ne morejo preprečiti niti najbolj kričečih krivic. Prejšnje čase so poslanci, ako so se postavili za državne uslužbence, tudi kaj dosegli, vlada je vpoštovala posameznike, kaj šele skupina dandanes odloča mirno vladina večina, ki se za vse druge ne zmeni, naj jih je še toliko in naj so njih zahteve še tako utemeljene. Prejšnje čase se je sila pazilo, kaj pravi javnost, kaj pišejo časniki, vse, kar je bilo naperjeno proti državni upravi ali njenim organom, se je obravnavalo, krivci so bili kaznovani, nedostaki odpravljani. Dandanes naj žigosa javnost krivice, ki se nam gode, kakor hoče, časniki lahko pišejo o upravnih škandalih, o bedi, o trpljenju ubogih nameščencev in upokojencev, kolikor jim drago — vse to naše merodajne činitelje v njih pogubnem delu najmanj ne moti. Tako izgleda, da res ni nobene nade, da ni pomoči, in vendar sem rekel, da ne smemo obupati.

V naši državi imamo stranko, ki ima največ poslancev, ki odloča v vladi, v državni upravi, to je NRS. Brez pristanka te stranke se ne more ničesar zgoditi, zato je po mojem mnenju to edina pot, da se skuša po njej kaj doseči.

V svesti si tega dejstva, s katerim moramo računati, smo se združili v mestnem odboru NRS v Ljubljani

vsi tisti, ki hočemo na ta način priti do cilja, pripomoči, da se obrne na boljše, za kar je skrajni čas, da že prične vladati red, zakonitost, pravica, poštenje.

V to svrhu, v dobrobit vsem, smo delali na vse kriplje. Vem, da marsikateri misli, da pa vendar nismo opravili nobenih krivic, da nismo aosegli, da se ne bi dogajale zmerom nove, še hujše. Res je to, a pomisli je treba, da smo baš sedaj v jako težki situaciji.

Prej se je razsiral denar, sedaj ko urzava rabi obilo sredstev za razne prejšnje poravnane obveznosti, pa ga nima. Dandand slišite in čitate o finančni krizi, v katero so spravili brezvestneži našo državo, mi nedolžni pa moramo trpeti. Na totalnem pomanjkanju denarja v državnih blagajnah za kritje vsega tega, kar bi bilo na mestu, se razbijejo vse naše akcije, ki stremijo za tem, da bi se popravile storjene krivice, da se ne bi odjemale pravice. Mi smo se energično zavzemali za kronске upokojence, za ostale starou-pokojence, za reduciranje, smo neustrašeno protestirali proti vsaki kršitvi pravic, brž, ko smo za to zaznali — na vse stereotipen odgovor: »nema kredita, nema para«. To je poglavitni razlog, pa je še mnogo drugih, da nismo tako uspeli kakor bi to iskreno želeli. Vsekakor iz tega vidite, kako se mestni odbor NRS tukaj bori za blagostanje državnih uslužbencev in upokojencev. Sами v radikalni stranki, se lahko obračamo na vse radikalne ministre in druge take visoke funkcionarje, politike, in vplivne osebe, kar drugače sploh ni mogoče ali vsaj ne brez vsega drugega, mi jim povemo resnico, jasno je, če koga, tako morajo nas slišati, ki smo člani iste velike stranke kot oni. Da bodo nas boljše upoštevali, moramo jim pokazati, da nas je mnogo, da tvorimo znaten del slovenskega naroda, za kar je sedaj, ko so volitve, najlepša prilika. Ako bomo sedaj se izkazali s prav številnimi glasovi, se bomo lahko postavljali, sklicevali na to in odločno tirjali pravice, ki nam gredo. Če bi pa propadli, kar trdno upamo, da se ne zgodi, bi bilo presneto malo nade na uspehe, tudi ne bi mogli imeti voditelji in delavci v naši stranki veselja, navdušenja, ko bi videli, da člani stranke niti v tako pomembnem primeru ne storijo te enostavne svoje dolžnosti in gre-

do volit našo listo. Daleko večino članov mestnega odbora NRS v Ljubljani tvorijo državni uslužbenci, zlasti železničarji, predvsem od teh je torej odvisno, da dobi naša lista mnogo glasov, da zmaga. Čim več bodo ti prispevali k zmagi, tem sijajnejša bo v čast in korist vsem članom, celokupnosti.

Naravno je, da vsak volivec vpraša, ali in kaj ima pričakovati od kandidata, odnosno kandidatov, ako in kateri bi pri volitvah prodali. Nosilec naše liste je, kakor Vam znano, g. dr. Vladimir Ravnihar, ki je predsednik mestnega odbora NRS v Ljubljani po odločitvi velike večine, ki jo sestavljajo baš železničarji s somišljeniki, torej uživa naše zaupanje. Temeljito smo vse prevdarili, ko smo se zanj odločili, pri tem so nas vodili le najboljši motivi in nameni, ničesar drugega. Zadovoljni Vam moramo reči, da smo lahko, veseli in ponosni, na čelu imamo čistega, zmožnega in delavnega moža, ki je že doslej pokazal, da mu je vse to sveto, kar je nam. Že to jamči, da bo kot poslanec igral tako vlogo, da

bomo vsi vzradoščeni, da se bo moralo nas spoštovati, vpoštovati; moje prepričanje je, da bo on eden najodločnejših članov oblastne skupščine. Morda kdo poreče: Pa kaj, saj advokat ne more poznati, kaj vse nas uboge državne uslužbence in upokojence teži. Dejal sem že, da tvorimo mi državni uslužbenci večino, tudi med odborniki, od nas on dobiva pobude, navodila, zahteve, za katere ima polno razumevanje in jih kot pravicoljuben, pošten mož vselej rad izvede. Da zavzemajo baš državni uslužbenci, osobito železničarji, prvo mesto v našem odboru, svedoči okolnost, da je izmed njih največ članov tega odbora, da sem jaz prvi za gosp. dr. Ravniharjem. — Tovariši! Zavedajte se velepomembnega tedna, ki je pred nami, napnite vse moči, agitirajte od moža do moža, pojasnite vsakemu stvar in dosežite, da bo drugo nedeljo, t. j. 23. t. m. čim več kroglic prišlo v našo na vsakem volišču tukaj postavljeno 4. skrinjico — čim sijajnejša zmaga, tudi večja bo korist nas vseh in vsakega posebe.

Shod NRS za št. Peterski okraj

Na poziv pododbora za št. Peterski okraj se je v sredo 19. t. m. zbralo toliko število članov naše stranke, da je bila dvorana pri Poljšaku na Martinovi cesti polna. Ugotoviti je, da od shoda do shoda raste zanimanje za te volitve, kakor za stranko samo. Naj bi prišli esdeesarji na naše sestanke, pa bi kmalu prenehali s svojim neokusnim zabavljanjem češ, da nas je samo eno omizje. In če kdo dela zgago napredni Ljubljani, potem jo delajo samo oni. Zakaj res je, da resnično napredna Ljubljana že davno ni več v njihovem taboru ter da nihče ni tako malo opravičen nastopiti kot oznanilec naprednosti kakor SDS. Vsa njihova naprednost je obstojala in še obstoja v »farški gonji«. In če so že v tem pokazali, kako malo so napredni in svobodomiseln, tembolj se zrcali njihova naprednost v zloglasnih metodah nasilja, besedolomstva in korupecije. Taki ljudje pač ne bodo drugih učili naprednosti in za tako naprednost se zahvaljuje tudi napredna Ljubljana.

Shod je otvoril predsednik pododbora za št. Peterski okraj g. Kavčič. V nadaljnjem govoru oriše po-

men teh volitev, pomen samouprave in delo, na katero čakajo oblastne skupščine.

Nosilec liste dr. Vladimir Ravnihar na to v daljšem govoru reagira na govore, ki so se v nedeljo govorili na Taboru in v Unionu. Komično se čuje, ako so se na Taboru čuli glasovi za avtonomijo Ljubljane. To s strani one stranke, ki je bila avtonomijo Ljubljane na frivolen način pokopala ter režim absolutizma na ljubljanskem magistratu vzdrževala poldrugo leto. Napram svobodno izvoljenemu obč. svetu je gerentstvo, ki ni v zakonu utemeljeno, režim absolutizma. Mnogo se ponašajo s svojim delovanjem za časa svojega gerentstva. Pa so se odličili z velikim šopom pavjega perja, kakor dokazuje slučaj kaldermine. SDS je degradirala Ljubljano na stališče mafega, brezpomembnega provincijalnega mesta. Hoče jej odvzeti značaj kulturnega, gospodarskega in političnega središča slovenskega naroda. Še bolj komično se je čulo na Taboru, ko je neki kandidat, ki ga govornik noče imenovati, rohnel proti sedanjemu režimu nasilja. Ako to ni bilo mišljenje ironično in je ta kandidat le hotel

ČETRTA 4. SKRINJICA

U borbu za samoupravo naroda

Ljuba D. Jurković.

Osnovno načelo narodnog radikalizma to je samouprava naroda!

Narod treba da sam sobom upravlja, — da sam sebi kroji sudbinu.

Političke stranke, to znači politički organizovan narod, treba da narodu stave u službu svoje najbolje i najsposobnije ljude, i

Jedino tako narod može da imade koristi od gradanskih sloboda, koje mu daju zakoni ove zemlje; jedino tako mogu povoljno i brzo da se vrše mnoga i mnoga pitanja koja ga tište.

Nije sve jedno koga šaljemo u oblasnu skupščinu, ni za koju stranku glasamo.

Zlo čini onaj, koji daje svoj glas stranci, koja zapravo nezna šta hoće, koja nema nikakove političke moći; koja poverenje narodno troši u lude rasprave, parade i prazan razgovor.

Zlo čini onaj koji glasa za nesposobne i nepoznate kandidate, jer ti ljudi ne samo što neće narodu koristiti, nego će štetovati!

Dobro čini onaj, koji glasa za one stranke, koje su ga zadužili slobodom i koje se bore za njegova gradanska prava; za stranke u koje veruje, da su organizovane, politički jake i sposobne za vođenje narodne politike, — za samopravu naroda!

Dobro čini onaj koji glasa za sposobne kandidate, koji svojom samom ličnošću jamče, da će dobro i pošteno izvršiti poverenu im dužnost.

Narodna Radikalna Stranka svom svojom prošlošću dokazuje, da je uvek najbolje razumela i najviše vodila računa o potrebama naroda.

U tome i leži tajna svih njenih historijskih uspeha.

Radi toga nećemo pogrešiti, ako glasamo za stranku, koja nam je izvojevala slobodu i pravo da sami sobom upravljamo!

I slovenački kandidati NRS sve su poznate ličnosti, požrtvovalni i ne-sebični patriote, koji su i više nego dokazali svoju spremu i volju, da se

žrtvuju za svoj narod, za njegov boljitak i napredak.

Radi toga nećemo pogrešiti ako glasamo za takove kandidate, koji će, snagom svoje stranke i svojom ličnom spremom, koristiti svom narodu i upravljati njegovom sudbinom.

Slovinci treba da se nauče živeti u slobodi, upravljati svojom zemljom i narodom. Radi toga treba da se organizuju u političke stranke, koje će upravu narodnu najbolje izvršavati, sa najviše izgleda na uspeh.

Samouprava naroda to je najviši ideal NRS!

Mi nećemo birokratsku i policijsku državnu upravu; — mi hoćemo narodnu i demokratsku upravu!

Mi tražimo, da mnoge grane drž. uprave postupno pređu sa državnih organa i ustanova na sam narod i njegove samoupravne ustanove u slobodnoj opštini, srezi i oblasti!

Mi verujemo, da će, usled toga prenosa i usled opšteg slobodoumnog narodnog pravca i vladavine, postati nepotrebne mnoge dosadašnje državne ustanove, koje su s jedne strane skupe, a s druge strane

sputavaju narodnu slobodu i lične i pomesne energije, pa da će se oni moći postupno, ali ipak za kratko vreme, ukinuti. (N. Pašić, 1923.)

Narod treba da svu upravu primi u svoje ruke, i to što je moguće neposrednije.

Tek tada narod će da oseti što je sloboda, koje mu dužnosti i koje radosti ona donša!

Radi toga te samouprave treba da budu tako obrazovane, da narod odmah, u početku, od njih vidi realnih koristi.

One ne smedu da budu samo govorničke tribune, nego ozbiljni saveti, gde će se stvarno raspravljati i raditi za dobro naroda, za njegove potrebe i nastojanja.

Naša nam stranka daje radnike, koji će znati i umeti raditi za vaše dobro. Za njom su mase naroda; u Narodnoj Skupštini i Vladi njena je reč odlučna. Predstavnici naše stranke imadu jako zalede, koje će im olakšati omgućiti rad i borbu za vaša prava!

Birajte ih! Vama je dana sloboda i odgovornost, da o tome odlučite!

pod nos poribati vodstvu SDS, potem se pač ravno ta kandidat pozabil, kaj se je bilo njemu samemu pripetilo in kaj je o režimu Pribičević-Zerjavovem še pred letom dni pisala — Nova Pravda. Ni tako ostre besede, s katero ne bi bila obsojala ta režim nasilja. In kaj bi tudi pri teh volitvah počela SDS, ako bi bila še vladajoča stranka in ako bi bila na mestu slovenske — NRS. Nešteto uradnikov in učiteljev, ki jih je premetavala zloglasna »službena potreba«, § 71 pragmatike, nam še danes govori zgovorne besede. **Od sedanjega »režima« se ne more navesti niti en slučaj nasilja.** In če vsega tega sedanje vodstvo NSS ne ve, pa ve to in ima dobro v spominu vsa ostala napredna Ljubljana. — V Unioni se je govorilo, da hočejo 23. t. m. truplu (Sloveniji) dati nazaj — glavo (Ljubljano), ki je bila nekdanj — rečimo v polpreteklem času — odrezana od trupla. Prav, to je SLS dolžna sama sebi. Upati je, da bo odslej SLS bolj skrbela za belo Ljubljano, kakor pa je bila delala pod režimom bivšega dež. odbora, ki mu je bila Ljubljana le nesrečna pastorka. SLS naj se veseli svojega zmagoslavja, toda naj ne pozabi, da je zmagati lahko, zmagovalec biti in ostati — težko. Doslej je rušila, in nič za to, če je rušila slabe stvari, sedaj bo treba ustvarjati, s pozitivnim delom pokazati svoje sposobnosti in zmoglosti. Kot zmagovalka naj SLS ne pade v zloglasne metode predvojnje, ki jih je potem tako spretno kopirala SDS. — Mesto Ljubljana rabi v oblasti skupščini toplih zagovornikov. Regulacija Ljubljane mora priti takoj na dnevni red. Cela vrsta kulturnih in humanitarnih institucij je, ki sicer zanimajo celo deželo, ki pa vendar v prvi vrsti zadevajo interese Ljubljane. Poslance, ki jih pošlje v skupščino Ljubljana, čakajo posebne dolžnosti in pričakujemo, da bodo v tem pogledu, pa najsi pripadajo tej ali oni stranki, nastopali solidarno. To je treba poudarjati, ker se neki letak SKS, ki ga razširja ta stranka po deželi, z demagoškimi izrazi naravnost zaletava v Ljubljano ter jej očita, da živi na račun dežele. Ta letak je SKS vzel pravico kandidirati v Ljubljani.

Zborevalci so burno odobrvali ta govor.

G. Peter Romavh, višji inšpektor drž. železnice v p. in kandidat za obl. skupščino je v svojem govoru izvajal, zakaj morajo drž. nameščenci iti z NRS. Njegovim argumentom so navzoči številni javni nameščenci toplo pritrjevali.

G. Ivan Petrič, nadučitelj v p. je trpko humorističnih besedah naslikal trnjevo pot, ki jo hodi učiteljstvo

pod vlado raznih strank. Podal nam je živo sliko, kako se je godilo temu trpinu slov. naroda pod »svobodoljubnim« in »naprednim« režimom Pribičevićem, voditeljem današnje SDS. Z nasiljem se je hotelo učiteljstvo pridobiti za SDS. Po cirkuški metodi, v eni roki cukereček, v drugi pa bič. Ta metoda je demoralizirala naše javne nameščence in učiteljstvo. V tem tiči največji greh tega režima.

G. Štefan Levak, kandidat za obl. skupščino je govoril kot delavec v imenu vseh svojih tovarišev. Apeliral je, naj NRS varuje čistost svojega delavskega in socialističnega programa in delavstvo jej bo sledilo. Zvestoba za zvestobo.

G. Zupanc je v svojem govoru načel vprašanje brezposelnosti poudarjajoč, da naj bo tudi obl. skupščina naloga, da zatre to nadlogo, zlasti pa naj NRS skrbi, da se odpravijo vzroki brezposelnosti.

G. dr. Ravnihar takoj reagira na te besede. Problem brezposelnosti se pri nas rešuje povsem pogrešno. Ne z ustanovitvijo fondov in s podporami, ki nič ne zaležejo, ampak z možnostjo, dati delo, se odpravi brezposelnost. Slovenija je industrijska dežela in le kot taka more dati življenja Slovencem. V agrarnem oziru je pasivna dežela. Bogati naravnih zakladi in velikanske še neizkoriščane vodne sile pripuščajo možnost na omejeni razvoj industrije v Sloveniji. Ne pride na onih par kapitalističnih družb, ki bi imele to industrijo v rokah, pride na to, da industrija zaposli tisočere delovne roke, in da redi trgovino in obrt ter s tem posredno vse druge stanove. Zato moramo svariti Beograd, da preneha s svojo industrijo v Sloveniji neprijazno politiko in zato tudi v tem pogledu stavimo svoje nade v oblastno skupščino.

G. O. Plešič, predsednik pododbora za Kolizejski okraj kaže v svojem govoru na širokogrudnost programa NRS napram raznim konfesijam in narodnostim, tudi neslovan-skim. Skrajna toleranca v tem oziru dopušča, da so tudi inorodci lahko člani NRS, ki od njih ne zahteva družega, kakor da so zvesti in patrijotični državljani.

G. Kotar, kot član nemške manjšine v Ljubljani se zahvaljuje predgovorniku za njegova pojasnila ter izjavlja, da mu je NRS izmed vseh strank najbolj simpatična.

Z najduševalnimi besedami je predsednik g. Kavčič v pozni uri zaključil shod s pozivom, da vsi člani NRS v nedeljo store to, kar jim nalagata strankarski ponos in disciplina. Za radikale velja za te volitve — volilna dolžnost!

Naši železničarjem!

Boj za zmago nad krivičnostjo, katera se vam godi po zaslugi tistih ljudi, ki so največji nasprotniki naše stranke, stranke pravice, se bliža koncu. Niso Vas hoteli poznati, kadar je bilo treba pomagati, kajti za to niso našli časa, niti denarja; dovolj pa je bilo — obljub.

Radikalna stranka pa obljub ne pozna, ker se zaveda da od njih ni mogoče živeti.

Vedno in povsod je upoštevala vaše potrebe ter storila kolikor je mogla — dobrega. Da pa se katerikoli ni ugodilo, se imate zahvaliti tistim mogočnejšem, ki so z vso silo kljubovali vašemu poštemu delu,

tistim, ki danes sami sebi pojejo slavo ter se povišujejo v največje dobrotnike, a so v resnici — pobeljeni grobovi.

Zato, prijatelji, strnite se ter pokazite se da je enkrat za vedno konec vašemu izigravanju in vsi kot eden volite največjo in najmočnejšo stranko v celi državi, to je

RADIKALNO STRANKO.

Bodite uverjeni, da je njen cilj, kakor že od nekdanj pomagati vsakomur brez razlike stanu in poklica, in to od delavca do najvišjega uradnika.

Železničar.

Volišča v mestu Ljubljani

I. Volišče: Šolski okraj (od Kodeljevega do Strossmayerjeve ulice) v II. državni gimnaziji, Strossmayerjeva ulica 1.

II. Volišče: Šolski okraj (ostali del), Magistratni okoliš do Tranče v Mestnem domu.

III. Volišče: Št. Jakobski okraj, I. del, do Florijanske cerkve v Št. Jakobski šoli.

IV. Volišče: Št. Jakobski okraj, II. del, do Grubarjevega kanala v Mestni osnovni šoli na Prulah.

V. Volišče: Trnovo v Mestnem otroškem vrtcu, Cerkvena ulica 21.

VI. Volišče: Krakovo in I. del Dvorskega okraja do Cojzove in Rimske ceste. Volilci A—L v Mestni šoli na Cojzovem grabnu.

VI. a Volišče: Krakovo in I. del dvorskega okraja do Cojzove in Rim-

ske ceste. Volilci M—Ž v Mestni šoli na Cojzovem grabnu.

VII. Volišče: Dvorski kraj, II. del med Cojzovo cesto in Rimsko cesto do Nunske ulice in Kongresnega trga v državni realki.

VIII. Volišče: Dvorski kraj, III. del, med Nunsko ulico in Kongresnim trgom do Aleksandrove ceste v Mestnem dekliškem liceju.

IX. Volišče: Kolizejski okoliš med Aleksandrovo in Dunajsko cesto. Volilci A—L v I. državni gimnaziji v Tomanovi ulici št. 10.

IX. Volišče: Kolizejski okoliš med Aleksandrovo in Dunajsko cesto M—Ž v državni gimnaziji v Tomanovi ulici št. 10.

X. Volišče: Kolodvorski okraj, I. del, med Dunajsko cesto in Kolodvorsko ulico v Justični palači.

XI. Volišče: Kolodvorski okraj, II. del, med Kolodvorsko ulico in Resljevo cesto v Ženskem učiteljsku na Resljevi cesti št. 10.

XII. Volišče: Kolodvorski okraj,

III. del, med Resljevo in Vidovdanske cesto v Moškem učiteljsku na Resljevi cesti št. 10.

XIII. Volišče: Kolodvorski okraj, IV. del, med Vidovdanske in Ahac-ljevo (sedaj Jegličovo cesto) v šoli Ledine.

XIV. Volišče: Vodmatski okraj v mestnem zavetišču za onemogle v Japljevi ulici št. 2.

XV. Volišče: Predokrajci v vrt-nem salonu gostilne pri Češnovarju na Dolenjski cesti št. 3.

XVI. Volišče: Šiška z Vodovodno in Hranilniško cesto. Volilci A—J v Šišenski šoli.

XVII. Volišče: Šiška z Vodovodno in Hranilniško cesto. Volilci K—P v Šišenski šoli.

XVIII. Volišče: Šiška z Vodovodno in Hranilniško cesto. Volilci R—Ž v Šišenski šoli.

Glavni volilni odbor NRS v Ljubljani bo v nedeljo 23. I. 1927 posloval od 7. ure zjutraj do 7. ure zvečer v Wolfovi ulici 1. I. nadstr.

Volilne pisarne

posameznih pododborov bodo na dan volitev v sledečih okrajih:

za I. in II. volišče v gostilni Turk, Streliška 22;

za III., IV. in XV. volišče v gostilni pri Sodčku na Zabjaku;

za V., VI., VI. a, VII. in VIII. volišče v brezalkoholni restavraciji »Pod lipo«, Borštnikov trg;

za IX. in IX. a volišče v Tajništvu NRS, Wolfova 1. I. nads., (prva soba);

za X., XI., XII. in XIII. volišče

v salonu hotela »Lloyd« na Sv. Petra cesti;

za XIV. volišče v gostilni Štefan Mencinger, na Kette Murnovi cesti;

za XVI., XVII. in XVIII. volišče v gostilni pri Zvezdi na Aljaževi cesti.

Priporoča se vsem somišljenikom da se, še predno grejo na volišče prijavi v volilnem lokalu NRS njihovega volišča, ki bo posloval v nedeljo celi dan. Volilno dolžnost je po možnosti opraviti že predpoldne.

Mag. št. 1001/27.

Javen poziv!

Sklep vladnega komisarja za mesto Ljubljano z dne 24. decembra 1926, št. 33.913, da zidaj mestna občina v bistveno olajšanje stanovanjske bede večje število lastnih poslopij za stanovanje in da naj v ta namen izda do najvišjega zneska 30.000.000 dinarjev občinske zadolžnice (6% obligacijsko posojilo, vračljivo iz gradbenega fonda ad hoc potom zrebanja v največ 30 polletnih enakih obrokih), je bil javno razglašen, po predpisu ljubljanskega občinskega reda in ni bil zoper njega v zakonitem roku prijavljen noben ugovor, niti vložen kak priziv.

Tudi je naletel ta sklep pri našem časnikarstvu brez razlike političnih strank, kakor tudi sploh v vsej ljubljanski javnosti na povsem dobrohotno presojo in bil prav simpatično pozdravljen.

Mestni občini je že znana namera nekaterih činiteljev, ki so pripravljani pri subskripciji podpisati precej pomembne zneske tega komunalnega posojila.

S pricujočim pozivom pa prosi mestna občina, da bi sploh vsi oni, ki imajo voljo subskribirati, prijavili to nameravano višino svoje subskripcije že sedaj in čim nujnejše mestni občini, katera si želi pregleda o tej predsubskripciji zato, ker hoče še tekom januarja 1927 izposlovati pri osrednji vladi dovolilo za izdajanje tega posojila s pupilarno varnostjo in če mogoče, oprostivijo od rentnine.

Zato je načelne važnosti, da mora občina vladi že pri tej svoji prošnji dokazati izvedljivost zamišljene akcije, to je, da je že danes zagotovljena ugodna oddaja obligacij. Seznam predhodnih prijaviteljev naj torej, z drugo besedo, služi občini kot važna opora pri njeni prošnji na finančno ministrstvo.

Prijave naj se oddajajo pismeno ali ustno pri mestnem knjigovodstvu in naj vsak prijavitelj tudi pripomni ali sme občina njegovo prijavo z drugim vred dati javnosti v vednost, ali ne.

Posebno se obračamo še do onih, ki so po § 23 zakona o stanovanjih (denarni zavodi, zavarovalnice, trgovska, industrijska in podobna podjetja) dolžni sezidati stanovanja za svoje uradnike in nameščence.

Program, kje in kako naj se zida, bo občina po pregledu statistike pri stanovanjskem sodišču sestavila sporazumno z interesiranimi krogi, med katere bo v prvi vrsti šteti tudi subskribente.

Tudi se bo v sporazumu s interesenti izdal svojčas pravilnik o oddajanju stanovanj v hišah, ki bodo zgrajene s pomočjo tega posojila.

Ponavljamo končno nujno prošnjo, da izvoli vsakdo, ki misli subskribirati, to in pa nameravani znesek brez odloga prijaviti mestnemu knjigovodstvu. Razume se, da to ni še obvezna subskripcija, ampak le pomoček za pregled volje do subskripcije.

Mestni magistrat ljubljanski

dne 12. januarja 1927